

Szúnyogh Sándor emlékezete

15 éve távozott el közülünk Szúnyogh Sándor, aki tavaly ünnepelte volna születésének 70. évfordulóját, 2013-ben pedig halálának 15. évfordulójára emlékezünk. Esetében az elmúlt 15 év elég volt ahhoz, hogy a rendkívül mozgalmas, hullámheggyekkel teljes és csalódásoktól sem mentes életmű és a hozzá kapcsolható tevékenységi területek kidomborodjanak, erényekkel és hibáikkal együtt igazi valójukban feltűnjenek. Kultúránk mindenese, a költő és újságíró, nagyszerű irodalomszervező, szerkesztő, kiváló riporter és tévés – ilyen és ehhez hasonló kifejezések tolulnak az ember tollára, amikor Szúnyogh Sándor „földi vonulását”, tevékenységi köreit áttekinti. Mégis úgy érzem, hogy ezeknél is fontosabb, a 70 éves évforduló kapcsán különösen fontos, hogy a rövid leltáron túl rámutassunk azokra a vonatkozásokra, amelyek a példaadáshoz és a költő utóéletének a kis közösség kulturális felemelkedésében és megtartásában szerepet játszó, nemzettudat-erősítő tevékenységéhez kapcsolódnak. Rá különösképpen érvényes, hogy olyan életművet hagyott hátra irodalom- és kultúraszervezőként, költőként és újságíróként is, amely az utánunk következő nemzedékek számára is útmutató lehet – mert embersége, magyarsága, lokálpatriotizmusa is erre predesztinálja. Mérhetetlen szorgalma nyilvánvalóan nem lett volna elég, kellett még hozzá kitartás és makacs, kompromisszummentes kiállás saját igaza mellett.

Amikor tavaly júniusban fejszobrának felállítása felmerült, sok ötlet elhangzott, hol kapjon elhelyezést Király Ferenc Munkácsy-díjas szobrászunk alkotása. A Bánffy Központ, mint lehetséges helyszín nem volt kétséges, aztán a dilemma: bent vagy kint, végül a választás a kávézó helyiségre esett, itt jól meglesz, az esetleges rongálásoktól is védett helyen. Mert ilyenekre is sor kerülhet a tekintélyelvűséget sárba taposó világunkban! A következő kérdés: kell-e fölirat, esetleg elégséges-e gyönyörű kézírása, s a szignó? Esetleg valami idézet. Így esett a választás egyik sokatmondó verscímére, a *Rendületlenül-re*.

Egyik ismertetőnkben a hosszúversek kategóriájába tartozó szöveghez többféle asszociáció is társul, végül is, úgy véljük, mintegy fohászként benne – „himnusz-kísérletről” lévén szó a 21. századra – egy olyan új világ eljövételének a vágya szólal meg, hol „testvér a testvért nem bántja”, s az örök béke fénye világol minden ház ablakán, eltűnik a harag és a gyűlölködés, a „szellem napvilága” ragyog. A hat részből álló „pszeudo-óda” negatív eseménysort rögzít, a jólétben fürdő hatalmak vétkeitől, az ál-béketörekvésekig, a nyomorban tengődő népek keserveit, a rendületlen kínzásokban kiszenvedett emberáldozatok buldózerekkel történő elhantolásáig – hogy egyetlen mellékdalban tündököljön fel a rendíthetetlen bölcsőbb jövőbe vetett nagybetűs Remény. Az örök visszatérésbe vetett Hit!

Szúnyogh Sándor rendületlenül és rendíthetetlenül hitt ezekben az értékekben, erre tette fel egész életét, ezek számára az éltető forrást, a levegőt jelentették. Ezekért, ha kellett nem csak a Kárpát-medencét, de a földgolyót is körbeutazta, ha irodalmunk népszerűsítéséről volt szó nem ismert lehetlent: egyik nap Csáktornyan tördelt, a másik nap Budapesten egyeztetett, a következő napon pedig itthon szervezett irodalmi estet, bemutatót. A kezdetekkor szinte egyedül. De hamarosan belátta: egyedül nem megy, csapat kell! A Vljaj Lajos által kitaposott utat követte, akitől sok hasznos tanácsot is kapott a szervezést, ugartörést és a kultúra általi felemelkedést illetően. Ezért érzem aktuálisnak ma is a hozzá írott verset, melynek a címe is sokatmondó: *Bor és vers*. Benne az oly kedves, és kultúrtáji vonatkozásokkal is büszkélkedő szőlőhegy, a Magyardiák. Hányszor emlegettük, felidézve a drávaszögi Csörgits Jóska Deák szurdokjával együtt, meg a garabonciásdiák-időket megidézve poharazgatás közben. Hányszor éltettük Istent, rágyújtva a közismert dalra, ami Noét részesíti alapoktatásban, a bogyóból újbórrá váló folyadékot kóstolgtatván. Mígnem ténylegesen is megjelenik előtte – igaz csak az óbort követően – a „Három-Isten egyszemélyűsége”.

A másik, ma már „mérhető hozadékként” is említhető, meggyökerezett érték az évenként meghirdetett Szúnyogh Sándor Fogalmazási Verseny, melynek – nem túlzás, ha azt mondjuk – presztízs értéke van. Idén is így volt ez, hiszen a magyarul tanuló populáció 2/3-a ragadott tollat, hogy vállalja a megmérettetést, illetve, hogy a szúnyoghi örökség jegyében véleményt mondjanak a körülöttünk lévő világról, tanúságot tegyenek öntudatunkról, kötődésünkről a szülőföldről, szép magyar nyelvünkhöz, magyarságunkhoz.

Én „kurátorként” azoknak a témáknak szoktam elsőbbséget szavazni, amelyek a szülőföld iránti hűséget, a menni vagy maradni dilemmáját, a szülőföld mellett a szülőkhöz való viszonyra, valamint a változó világunk maradandó értékeire keresik a választ, amelyek a könnyű szárnyú elvándorlás helyett a gyökerekhez (szülők-nagyszülők) ragaszkodást fogalmazzák meg nagy felelősséggel, az ősök iránti alázattal, megtiszteltetéssel hangjukban. Arra is választ kaptam, amit a szociológia „a mérce bennünk van” szimpla frázissal szokott kifejezni, így: a varázspálca bennünk van, illetve, mi magunk vagyunk az!

Ha Szúnyogh Sándor szelleme nincs is ott valamennyi fogalmazásban, szellemisége bizonyára igen, főleg azokban, amelyekben a gondolatok követik egymást, van értelme az írásnak, a cím és a mondanivaló között ott az összefüggés, az írás sajátos, érezhető benne a gondolat mélysége, szépsége, egyedisége. A versenyben részt vevők a novemberi versenynapon *Költővé lennék* cím alatt Szúnyogh Sándor írói és emberi példájának esszészzerű feldolgozását is választhatták. S bár az eredmények a Naptár 2013 megjelenése időpontjában már publikusak lesznek, a 2012/13-as tanév Szúnyogh Sándor-díját éppen a költői életmű és közösségi ember, kultúrafejlesztő és értékőrző „mindenesi” szerepkörben tevékenykedő, a muravidéki tájhoz és emberéhez kutyahűséggel ragaszkodó emberi magatartás, mint követendő példa ábrázolásával érdemelte ki Ferenc Grega 1. éves középiskolás, a Lendvai Kétnyelvű Középiskola diákja. Dicséret a versenyt felvállaló MNMI-nek és a vele közreműködő iskolák pedagógusainak az ösztönzésért és a buzdításért!

A 15. évforduló további tervei között szerepelhetne egy Szúnyogh Sándor konferencia, s a hagyatékból utólag előkerült új haikuanyag és a töredékességükben is teljes értékű prózavers-kísérletek, erotikus töltésű versprózák kiadványban történő megjelentetése. Az időközben kifogyott, *Visszajövök* kötet utánnomásával a szúnyoghi életmű verseinek teljesség-igényű feldolgozása is elkezdődhetne. A novemberi Bánffy Napokig az átgondolásra és az irodalomtörténeti-kritikai számvetésre és szervezéshez szükséges idő is elegendőnek mutatkozik. Remélhetőleg az életmű irodalmi része, más, a publicisztika területén is maradandót alkotások jegyzékével bővül.